

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգազինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, ԿԱՆԻՍԻԿ: Ամսական բաժնորգազինն է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ. Կամակ կամ գրամ զրկելու այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia

MARSEILLE (France)

ԼԱ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 18

1915 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԴՆ.

(2.8. 1915 Նոյեմբեր 18)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարծէ. 1 գիրագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲԱՑՈՒԱԾ Ե
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԼԱ ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻՆ

(1915 ՕԿՏՈՏՈՍ — 1916 ՈՒՆԻՒՆ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգազինն է 20 ֆրանգ (4 տուր ամե. րիկեան կամ 7 ռուբլ և 50 կպի. ու. սական) ամէն տեղի համար, ի բաց ա. աւայ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, ուր կը զրկուի կէս բաժնորգազինով, այ. սինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորգազինով: Կարելի է բաժնորգազինով նաեւ քանի՜ ամի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնթ = 75 կպի.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է այդէն թէ անոնք որ «Արմենիայի Օմանդակ» արձանագրութեամբ են մեր հրատարակած Օմանդակ. կույծեան կանոնադրին համեմատ, ի բաւուր կ'անհրաժեշտ մըմենիս ստա. նայու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգազինով, այ. սինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանգով կամ ամսական 1 ֆրանգով կարելի է նաեւ Օմանդակի նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի զրկել թերթը, 12½ ֆր. (2½ տւր.) բաժ. նորդ ազնով:

Մ. ՓՈՐՈՒԿԱԼԻԱՆ ԶՐԱՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. անդմ.
Ա. Հայ ղեկավարների մը Բ. — Լ. (Սպանա)	40
Բ. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց զրոյցները (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. «Արմենիայի» յաշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրկ	20
ԺԱ. Թոմաս Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմոյրներ Մ. Փորթուկա- լեան գրած ստանաւոր- ներէն	15
Ժ. Մի պատկար հայրենասեր (Պաշկարիսի Բեղարի- տեթեան ծագման պատ- մութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մը գաղթը	20
Մարտէսէն զուրս զրկուած փոստի թերթը վճարուի հրատարակողէն:	

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայաստան եւ Հայերը. — Տ. Կապու-
Վալանի նամակը Տ. Մ. Կիւմշեանի
ուղղութեամբ. — Նամակ Ռուսիայէն (Երե-
ւան). — Նամակ Անգլիայէն (Լոնտոն).
— Նամակ Կիպրոսէն (Նիկոսիա). —
Ռուսեւթիւրք պատերազմը եւ Հայերը. —
Ռուս գործարանակը Թիւրքաստանի
մէջ. — Թիւրքական լուրեր. — Պաշտա-
կիցների պատերազմական յանձնարար-
ներ. — Ընդօժնայներ Միջերկրականի մէջ. —
Տ. Տընի Պօշէն Յունաստանի մէջ. —
Պատերազմական լուրեր. — Պարսկա-
ստան. — Նամակաստութիւն. — Ծանուցում-
ներ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Le Sémaphore de Marseille օրաթեր-
թի Նոյ. 22ի Թուին մէջ սոյն վերնագրի
տակ կը տեսնենք հետեւեալ յօդուածը,
ստորագրուած իր աշխատակից Տ. Կապու-
Վալանի, գրագիտութեան տոգղէօթ
(docteur ès-lettres, որ միանգամայն
էքսի Լիւիի հանրաճանաչ քրօֆէսէօրներէ
մին է:

Հայաստանը պիտի վերակազմուի՝
և Հայերը պիտի կրնան վերստին
մտնել իրենց վերադառնալու հայրե-
նիքը: Այսօր այս երկիրը գերմա-
նական ցանկութիւնների աւարկան
է և իւր ժողովուրդը կը հալածուի
ընդհանրապէս կառաւարկութեամբ մը: Այն
երկրի բազմը որ նախնական մարդ-
կութեան երկակայութեանը մէջ
եղեմավայր ճանչցուած էր, այն
երկրի կացութիւնը որի նախկին
թագաւորութիւնը կիշխէր Կասպից
ծովէն մինչև հին Եւրոպական Պոն-
տոսը, կախում ունի այժմ ճակատա-
մարտների վճռէն և զիւսնողէանե-
րի ապագայ կարգադրութիւններէն:

Ինչ պատճառներ կան բացատրե-
լու համար զիշատի կայսրութիւն
ների կառաւարկութիւնը և իրենց մեղ-
սակցութիւնը Օմանեան հարածող
Կայսրութեան որ Առաւելեաններ
րին հետ միացած է այս բանի մէջ:
Միւսիւրման Թիւրքիին համար Հա-
յը քրիստոնէայ չունէ և և կրօնի
պատրուակին առկա իրմէ տեղի ճար-
պիկցեղի մը կը պատկանի: Կը վախ-
նան անկէ, կը նախանձին, կը խո-
նարհեցնեն, կը շահագործեն ոչնչա-
ցընելու համար զինք: Որովհետեւ

Հայը իր սուր խելքով իր անսա-
տան կամքով իր անխնայ գործու-
նէութեամբ, իր կատարած ծառա-
յութիւնների կարեւորութեամբ, այս
խայտաբլէտ և խախտու պետա-
թեան մէջ կը ներկայացնէ ազգու-
թիւն մը որ օժտուած է ուժեղ ինքն-
ուրոյնութեամբ մը և կարող է հա-
տասել հզօր անհատականութիւն մը:
ան զիրք գրուած է վաճառականու-
թեան մէջ, դրամական գործերի
մէջ, ազատ արտադրանքների մէջ և կը
յառաջանայ դէպի կարողութիւն:
Այս մրցումէն է որ կը վախճայ Օս-
մանցին բազմաթիւ տարիներէ ի
վեր, Հայկական վտանգը անտարա-
կայ իրեն աւելի ծանր երեցած է
այն օրէն ի վեր երբ պաշտանեան
վտանգի ուղադառնութիւն տակ զգա-
ցած է ինքզինքը:

Իր բռնաւոր արեւմտութեան
երկու հակառակորդներին մէջտեղը
բռնուած, մէկը Արեւելքի և միւսը
Արեւմուտքի կողմը, դարձած ին-
կած է ամենէն ակարին և ամենէն
աւելի առանձին մտացածին վրայ:
Հային դէմ շղթայազերծած է Թիւր-
քը իր մոլեգին կառաւարկութիւնը: Էրզ-
րումի փողոցներէ մին կը յաւեր-
ժացնէ Տեառնների արժանի բարե-
կամ այս բարբարոսների խժգժու-
թեան մէջ յիշատակը, ան կը կոչուի
Կեալուր պօղան (Անհատները ինչ-
զող) փողոցը, Հայաստանը, Սերպիան,
Պէլժիկը, Իրար հետ ազգակցելու
արժանաւոր մարդազաւրաններէ սա-
նակիս եղած, մարտիրոսներն են
այն հաւատքին որ կը միացնէ Դաշ-
նակիցները սեղմ եղբայրութեան մը
մէջ, որ ժողովուրդների ազատութեան
հաւատքն է: Այն դաշտերը ուր ա-
նոնց զինացանքը կիշնան, վրէժի և
հատուցման ազագույն մը կը բարձ-
րացնեն:

Ներքին խռովութիւններ խաղա-
ղեցնելու մտահոգութեամբ չէ, զա-
նազան դատաւների տենչանքներէն
անհանգիստ եղող Երեւանաբնակ-
քիւրի մը կազմակերպութեան գոր-
ծին աշխատակցելու համար չէ եր-
բէք, որ Առաքելեանները, կամ
աւելի ճիշդն ըսելու համար, Գեւ-
մանները կը միջամտեն այս հայկա-

Հան ճգնաժամին: Գերմանը իր շահը
միայն կը փնտռէ: Ինչ է իր շահը այս
պարագային մէջ, Հայաստանը երկ-
րագործական և հանքային երկիր
մ'է: Իր հովիտները բարեբեր են.
իր խորքին մէջ անբարեխառնու-
թիւնների դէմ լեռներով պաշտպան-
ւած լինելով, կարողութէ հացաբոյ-
սեր, երկիրը յարմար է թիւնի և
բամպակի մշակութեան: Ներքեա-
հողը կը պարունակէ երկաթի, պը-
ղընձի, կապարի կարեւոր հանքեր,
մարմարի, քարահատքեր, գաւի-
կի մթերանոցներ, աղուճակի խա-
ւեր: Բայց այդ հարստութիւններ
կը մնան անշահագործուած: Գան-
ցանքը տեղացիին չէ. Հայը աշխա-
տաւէր է. կը սիրէ մանաւանդ գաշ-
տային աշխատանքները, բայց ան-
գիտութեան մէջ թողուած է, հա-
րստահարուած է կառավարութեան
կողմէ խիստ հեռադատութիւններով
և զրուսմանով: Վհատած է և միայն
իր ստիպողական պէտքին չափ կը
մշակէ, կապարի իր գաղտնի և իր
հօտերի արդիւնքով միայն. կերթայ
քանի մը ամիս մօտակայ քաղաքներ
քիչ մը դրամ հաւաքելու համար, յե-
տոյ կը վերադառնայ հայրենի օճա-
խը իրեն համար անհրաժեշտ պի-
տոյքներով սրտեք հայթայթած կը
լինի շուկայներէն և չկրնար իր տան
մէջ շինել տալ. ապա թէ ոչ, կը
գաղթէ: Այս երկրի մէջ, որ անցեալ
դարի սկիզբը 5 միլիոն բնակիչ ու-
նէր մինչ այժմ երկու միլիոն միայն,
Գերմանները կը տեսնեն իրենց հա-
մար բազմամարդ գարձնելու յար-
մար գաղթական մը իրեն Միջա-
դեաքի երկարաձգումը:

Միայն պետական կառավարների
շահագործումներին վրայ կը դնեն
իրենց յոյսը: Դատ սահմանափակ
շահ մը պիտի լինէր այդ. անոնք ա-
ւելի ընդարձակ տեսութիւններ ու-
նին: Ապագային մէջ, բազմաթիւ Արմա-
նացիներով գերմանացաւ Հայաստա-
նը պիտի լինի սպասումի շուկայ մը,
իրենց ձեռք անցած և իրենց յա-
րած յաճախող մը երկար տարի-
ներին համար, որքան որ տեւէ հողա-
գործական երկիր մը լինելու ժամա-
նակաշրջանը: Այդ պիտի լինի թիւրք
հրապարակի ընդարձակումը ուր ի-

այսինքն, և ան-
հասարակ
և ու
անմե-
րահա-
տ 600
ը յա-
իրենց
հոգով
արմա-
հա-
աւելի
մեծա-
վերա-
տեղս
մաս-
վելան
Մ.
15
Սուլ-
մուլիը
Է
յոն-
ատին
րային
մինչև
նը-
աւեր-
կեր-
դու-
նոր-
նը-
ընդ-
ներ-
եցալ-
տանի
ժողո-
ւակին
ամա-
ալէն
այսով
հա-
Յան-
բրա-
երա-
իւր
Թեան
ստա-
մէջ.
ծ եմ
րաւ-
մար-
հաւ-
գարդ
թէ
վայ-
բողջ
անձ
ընե-
րեցի
պիղծ

արարքն մոխրանդակն պայթումի
բնաւորութիւն ունենալէ հետո և ու
կը վերադարձի գերմանական ներ-
շնչման տակ գործող թիւրք խառ-
նակրօններու մարմինի մը, այդ արար-
քն ունի նաև քրիստոնեայնեան
դէմառիւթեան բնոյթ մը որ տեղա-
յին մոխրանդակին հետ յառաջ կու-
գայ. եթէ ոչ, ինչպէս բացատրել
բռնի իսլամացումները, բազմակի-
նեան կողմէ բռնի կնառութիւննե-
րը, հայ կեանքներու ստաց-
ւածքի և մինչև անգամ իրենց
հազար հանգերձներու յափշտակու-
թիւնները և հազարիօն ուրիշ եղեռ-
ներն և ամարդի անգթութիւնները
զորս ոչ Մուհամմէտը, ոչ իւր յորի-
նած Ղուրանը չէր փրկել և իւր յաջորդ-
ներէն ոչ մէկը կարգաւորեցին, ոչ
ալ մարդկային ունէ կրօնք և փիլի-
սոփայութիւն, և միայն Հայերը չեն
որ թիւրքերէն կը հայաժողովն և
փախչելու կարողները կը փախչին,
այլ այն Ասորիները որոնց լեզուն
Քրիստոսի լեզուն լինելուն և իրենց
Ս. Գրոց թարգմանութիւնը ամե-
նահին թարգմանութիւնը լինելուն
համար, իրենց թախանձանաց ի
պատասխան՝ «Քանգըրպըրի Արք-
եպիսկոպոսին առաքելութիւնը» ա-
նունով իրենց կրօնական գիրքերը
կը տպագրեն և իրենց լաւ կերպով
խնամուած ուսմունք կը տրուին.
Այսօր Հայերը և Ասորիները կը
շաղկապեն, վաղը կարգը կուգայ
Յոյներուն և Սուրբայիններուն եթէ
առ այժմ ամենք մէկի թողուած են.
Նոյեմբեր 15 երկուշաբթի-օրուան
Լոնտոնի մեծ թերթերը տեսութիւն
մը ընելով Mr. Arnold Toynbeeի
(Արնոլդ Թոյնբի) հրատարակած գր-
քին վրայ որ Հայոց դէմ գործադրուած
խռովութեանց մինչև ցարդ ստաց-
ւած մանրամասնութիւնները կը պա-
րունակէ, աչքի զարնող կտորներ
անկէ առնելով հրատարակեցին. «
մանք խմբագրական ենք ևս գրեցին.
Իսկ բրիտանական կառավարութիւ-
նը այս խռովութեանց մասին իւր
արտաքին գործոց նախարար Սըր
Էտուարտ Կրէյի բերնով հակաեմբե-
րի սկիզբները հասարակաց խորհրդ-
դարանին մէջ այդպէս յայտարարեց.
There can be throughout the country
but one feeling of horror and indignation
(Մտքով երկրին մէջ զարհուրանքի
և ցասումի միահամուռ զգացում մը
միայն կընայ ըլլալ):
Արդ՝ նայի՛ք թէ երէկի (նոյ. 16ի)
Daily Graphic (Տէյլի Կրաֆիք) պատ-
կերագրութեան օրաթերթը Սուրբային
թիւրք Բարլամէնթին մէջ արտառա-
նած ճառին առթով ինչ կը գրէ.
Սուլթանին ջնորք
«Թիւրք Բարլամէնթի բացման առթիւ
իւր արտասանած ճառէն դատելով՝ Սուլ-
թանը իւր գերմանացի վարժապետներուն
ընդունակ աշակերտ մը դարձած է. Այն

ամբարտաւանութիւնը, այն նախասու-
թիւնը՝ եւ նոյն իսկ այն հայոցութիւնը
որ աշխարհը Պիլիքինէն սպառնալու սովոր
եղաւ, ինչպէս Կ. պօլսէն արձագանգ կուեն-
նայ: Եւ այս այնպիսի ատեն մը երբ իւ-
րաքանչիւր քաղաքակրթեալ ազգ Հայոց
վրայ գործադրուած խռովութիւններու
մասին Mr. Arnold Toynbeeի ըրած յայտ-
նութիւններուն հետեւանօք անմկարա-
գրելի սոսկում եւ զարշնայ կզգայ: Ար-
դարեւ թիւրքիսն գերմանական ձիւթին
դպրեղով պղծուած է: Երբ ազգ մը, որ
ժամանակին իւր վեհանմունքեան համար
կը պատրվէր, անպաշտպան ժողովրդեան
մը կանոնաւորապէս ջարդման դրութեան
կը յետադառնայ, քաղաքի անպաշտպան
կընտայէ թէ թիւրքը որ սատիճան կա-
տարելութեամբ ուսած է Պէլճիքայի դա-
սը: Բայց թող Սուլթանը բնաւ չհարքի
չլինեալով իւր անպաշտպան մասին որ
պատրաստուած է իրեն եւ իր ազգին հա-
մար: Քանի որ իրենք յանձն առին որ
Գերմանիոյ համար կատուի թաղութիւն
դերը կատարեն, Գերմանիոյ ճակատա-
գրին բաղդակց պիտի ըլլան անշուշտ:
Չը նայելով իւր այն բոլոր à la Berlin մե-
ծաբանութեան թէ Կ. պօլսի տանող ճամ-
բան անբռնաբարելի է եւ թէ Պէլլինէն
մինչեւ իւր մայրաքաղաքը մեծ պողոտայ
մը բացուած է, Բաքէլին Պաղատար
թագաւորին համար արձակուած վճիռը՝
ՄԱՆԷ ՄԱՆԷ ԹԵԿԵՂ ՈՒ ՓԱՐՍԻՆ՝
նոյնչափ ստուգութեամբ արտասանուած
է իրեն եւ Օսմանցիներուն համար որչափ
Պաղատարի թագաւորութեան անպաշ-
տան համար: Թիւրքիոյ անպաշտպան կրնար
տարբեր ըլլալ եթէ չգործ մնար. բայց
կեղծունակաւ Եւրոպոյ պետութեանց հետ
իւր գլխակցութիւնը՝ անոնց վերջնական
ողբալի կատարածին բաղդակց կընէ
զ ինքը: Գերմանիային եւ Աւստրիային օգ-
նողները պէտք չէ յուսան թէ կրնան փախ-
չիլ այն դատապարտութենէն որ վերջ ի
վերջոյ պիտի հատուցուի աշխարհամասալ
ոգնագործութեան մէջ իրենց վարժապե-
տութիւնը ընդունելուն: Եւրոպայի Եւրո-
պային մէջ այդպիսի ունէ մէկուն մը տեղ
չըկրնար ըլլալ, մանաւանդ թիւրքերուն,
որոնք Գերմանիային օգնեցին այն արեւ-
նալից հոգեւարքին մէջ որով այդ պե-
տութիւնը աշխարհս պարփակեց:»
(Եւրոպայի լի)

Կ. ՅԱՆՈՒՆԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԿԻՊՐՈՍԻՆ

Նիկոսիա, 13 նոյ. 1915

Տէր խմբագրատեղ, Հայ կամուտարական շարժման ի նպաստ ձեր անխնայ պրօպագանդը յոյժ գնահատելի և քաջալերական է: Արտասահմանի հայութեան մէջ, իրր զանգուած, ցեղային գիտակցու- թեան և պարտականութեան առողջ գատողութիւնը գրէթէ կը բացա- կայի: Վանի վայրէն յայթանակեա- լուն առթով, պահպանողական մա- մուլն անգամ, առանց վերադասում ներու ինքզինքը յեղափոխական հա- չակելու չի վարանեցաւ: Սակայն, երբ մասայական ջարդերը սկսան նորէն ծայր տալ մեր գծադր հայրենիքին մէջ, հայկական ազատամարտին դէմ վայնասուններն ալ ծայր տալ սկսան:

(*) Մանէ, Աստուած քու թագաւորու- թիւնդ համբոյս ու զանկալ միջնացուց: Թեկէլ, Կիլիքի վարժապետ ու պալատ գանձեցար: Փարէս, քու թագաւորութիւ- նըդ բաժնուեցաւ և Մարաց ու Պարսից տրուեցաւ:

Առանց զէնքի և արիւնի, լոկ «բա-
րեղործութեամբ» ինքնավարու-
թեան և անկախութեան բաղձանք-
նիս ինչպէս կրնայ իրականանալ:
Եթէ այս պատերազմներէն վերջ ա
Ասորիներուն կամ Բաղդէացիներուն
պէս «կրօնական ժողովուրդ» չի հան-
գամանքով պիտի ապրինք: քառօրդ
գարու յեղափոխական պանծալի և
պաշտելի մաքառումին անարժան սե-
րունդը չպիտի յորջորջուի:
Ինչպէս լքել ցեղային ընդվզումի
և ըմբոստացման արդար ցատուը,
որ կուրծք պիտի արտայայտուէր, և
անգամ մը ևս կարմիր արիւնով
պիտի ներկէր իւր ծոցէն Սիւրբնե-
ր և Անգլիանիկներ ծնող ժողովուրդին
պապենական ինկիլի օճախները:
Կուր, անգաղար կուր քորովե-
ցէք, պր. փորթուգալեան, և ապա-
գայ երիտասարդութիւնը, ինչպէս
անցեալինը, միշտ երախտապարտ
պիտի մնայ ձեզի:
Յաջողութիւն:
Ռ. Թ.
Ռ. Ռ. ՍԵԿՐԵԹԻՐԻՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄՐԸ
ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ
Հոկա. 16/29ին իզդրէն վան
մեկնած է վանի նոր շրջանագետ
Ա. Տէրմէնը կողակներին և կամա-
ւորներին հետ միասին: Գաղթական-
ների մեծ խումբեր կը պատրաստ-
ւին վան մեկնելու համար:
— Թիֆլիսի կեդրոնական կամի-
տէի նախաձեռնութեամբ հոկա. 25/
7 նոյեմբերին Թիֆլիսի մէջ հայ վա-
խտականների համար հազուադե-
ղէնները հանգանակութիւն մը կա-
տարուած է:
— Ինչպէս յայտարարած էինք
Արմէնիայի նախարդ թուով, Կ. պօլսէն
25 Հայեր, առհասարակ կիներ և
տղաներ, Ռուսմանիայի վրայով հա-
սած են Թիֆլիս: Տիկին Զապէլեհա-
յեանէ և Տիկին Զարգարեանէ զատ,
անոնց հետ կը գտնուին ի միջի այ-
լոց և Տիկին Վարդգէսը իւր փոք-
րիկով և Տիկին Սարգիսը Նոյնպէս
փոքրիկով: Ռուսէն Զարգարեանի
չորս մանչ զաւակներն ալ իրենց մօր
հետ կը գտնուին. այդ Զարգարեան
չորս եղբայրները իրենց ուսման մէջ
յառաջագէտ տղայներ լինելով, կը յու-
սանք թէ Ռուսահայերը, մասնաւո-
րապէս տնտեսները, նկատի առնե-
լով անոնց ապագան, պիտի հետա-
քըրքուին անոնց կրթութեան խն-
րով և պիտի ջանան Եւրոպա կամ
այլուր զրկել զիրենք և այդպէս ա-
պագայ Հայաստանին համար ծաղիկ-
ներ մշակած լինելու հաճոյքը պիտի
ունենան:
— Փախստականներին օգնող Պետ-
րոգրադի Հայոց կոմիտէն 46.000
րուբլի յատկացուցած է 1550 որ-
բեր կերակրելու և անոնց ապաստա-
նարանները կահաւորելու համար:

Նոյն կոմիտէն 17.000 րուբլի հա-
յատկացուցած է Բագուի մէջ գրա-
նուող փախստական որբերին տաք շո-
րեր գնելու համար:
ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՐԱՆԱԿ
ԹԻՐԻՐԻՐԱՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷ:
Կովկասեան զօրաբանակէն հա-
յորդուած հեռագիրներին նայելով,
կացութեան մէջ մեծ փոփոխութիւն
մը չկայ: Երբեմն յառաջապահ ուս-
զօրքեր կը հանգրային քիւրա և
թիւրք շոկատների սրտնց հետ մաս-
նաւոր ընդհարումներ կունենան:
Էրզրումի մօտ Հասան Դաւա քա-
ղաքի և Քէօքքի քաղաքի գիւղի թիւր-
քական խանութների և զօրախում-
բերի վրայ ուժաւոր նետած են ուս-
զօրաբանակներ:
Վանի լճին վրայ գտնուող ուստա-
կան մարտանաւերէ մին անգլիոսի
է Թիւրքերի գիրքերը Այլթամար
գիւղի երկրամասին մէջ:
Նոյ. 16ին տրուած հեռագիր մը
կրէ թէ սաղմաճական մի քանի
մասերին մէջ գետինը նստած ձիւնը
մինչև երեք արշընի կը հասնի:
ԹԻՐԻՐԱՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ
Օսմանեան «Պաշտօնական լրագիր»ը
հրատարակած է նոր օրէնք մը որով կա-
ռավարութեան թոյլտարուած է գերման
կառավարութեան հետ պայմանագիր մը
կնքել 6 միլիոն թիւրքական ոսկի կան-
խաղձարի համար: Օսմանեան պետական
գանձը արտօնուած է 6 միլիոնի գանձա-
տուներ հանելու որոնք առեւտրի մէջ
բանի շրջապիտան պիտի ունենան: Այդ
գանձատուներ Տէրութեան կողմէն վճա-
րելի են խաղաղութեան կնքուելէն մէկ
տարի յետոյ:
— Գորէնհակէն տրուած հեռագիր մը
կրնային որ Գերմանիայի Վիլհէլմ կայսրը
Սոֆիա պիտի երթայ Ֆէրաիսն թագա-
ւորի այցելութեան ուրիշ պիտի անցնի
Կ. պօլս: Թիւրքերը մեծ պատրաստու-
թիւններ կը տնեն եղբ իրեւ յաղթու-
թիւն մը տեսնու համար իւր Կ. պօլս
մուտքը: Բայց դաշնակցի մը մայրաքաղա-
քը երթալ յաղթութիւն մը չէ, թշնամի
մայրաքաղաքը մանկն է քաղութիւնը:
— Ծովային նախկին նախարար ձեմալ
փաշան որ Սիրիա կը գտնուի այժմ, կըս-
ւի թէ Արաբները իրեն հետ միացուցած
և ապստամբած է թիւրք կառավարութեան
դէմ: Թիւրք կառավարութիւնը զօրավար
Փէրթէվ փաշան անոր դէմ կը զրկէ:
— Հոսմէն կը հաղորդեն նոյ. 20ին.
«Հեղհեալ աւելի ծանր բարեւոյտ տղտեղ
կը համին արարական ապստամբութեան
մասին, Սիրիայի և Պաղեստինի մէջ:
ձեմալ փաշան արար և տիւրքի զիւսա-
ւոր պետերին հետ համաձայնութեամբ կը
վարէ շարժումը: Գերի բանեց. Կ. պօլսէն
զրկուած թիւրք և գերմանացի շատ մը
զապանի զօրապետներ. միւսներն ալ փա-
խան:
Արմաղ արար ժողովուրդը հաւակիր է
ձեմալ փաշան որ, ինչպէս յայտնի է,
անձնական կատաղի թշնամի մ'է Լեւոն
փաշան: Թիւրք կառավարութեան դէմ
ապստամբութիւնը հեղհեալ կը տարած-
ւի. կարելի է այժմէն իսկ հաստատու թէ
Թիւրքիայի ձեռքէն ելած է այսօրհետեւ
Սիրիան որ անանցիկ արգելք մը պիտի
գտնայ երբ Գերմաններն Եգիպտոսի վը-
րայ արշաւել ուզեն անկէ:

ԳԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԵՐ

Անգլիայի նախարարացեալ Տ. Ա. քուրդ, արտաքին գործերի նախարարը արդէն խառնարտ կրի, ապագամբ թերքի նախարար Տ. Լոյս Տօրը և ծովային նախարար Տ. Պալֆուր Լոնտոնէն փարիզ եկան և նոյեմբեր 17ին արտաքին գործերի նախարարութեան պաշտօնատան մէջ խորհրդակցական ժողով մ'ունեցան Ֆրանսիայի վարչապետ և արտաքին գործերի նախարար Տ. Պրիանի, պատերազմական նախարար զօրավար Կալիէնի, ծովային նախարար Էն. Թաժովակալ Լաքայի և բանակին ընդհանուր հրամանատար զօրավար Ժօֆրի հետ:

Այս առաջին խորհրդակցութեանէն յետոյ մի քանի նիստեր ալ ունեցան ուր կարևոր որոշումներ տրուեցան և ծրագրեր կազմուեցան Սերպիայի օգնութեան և պատերազմի վերջնական յաղթանակին համար: Նոյ. 18ի երեկոյին փարիզէն վերադարձան Լոնտոն: Առաջին անգամն է որ միջազգային պատերազմական յանձնարարութիւն մը կը կազմուի այս պէս որ ի հարկին իր նիստեր պիտի ունենայ որոնց պիտի մասնակցին հաւանորէն նաև Ռուսիայի և իտալիայի ներկայացուցիչներ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿՆԵՐ ՄԵՋԵՐԿՐԱԿԱՆ ՄԷՋ

Առաջինգերման մի քանի ընդունվեալ գործիչներու Միջերկրականի մէջ սպրդած լինելով, Գաշնակիցները անտարական նաւերէն ֆուտբոլ յանդիման են: Ասոր վրայ Ֆրանսական և անգլիական նաւեր զգուշութիւններ ընել սկսած են. զաշնակիցների մարտանաւեր հետախուզութիւններ ընելով յաջողեցան այդ ընդժողիւններէ մի քանին զանել և ընկղմել:

Տ. ՏՐՆԻ ԳՕՇԷՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Տ. Տրնի Գօշեն Սաւանիկէն մասնաւոր կառավարող Աթէնք վերադարձաւ նոյ. 23ին: Նոյեմբեր 25ի երեկոյին արտաքին գործերի նախարար և քաղաքացիական ժողովը իր ապարանքի մէջ ուր չքեղ ընդունելով ինքն Տ. Գօշենի և հանդիսաւոր կերպով իրեն յանձնուեցաւ Աթէնքի պատուաւոր քաղաքացիութեան վկայականը: Անհուն բազմութիւն փողոցները լցում էր որոնք Տ. Գօշենի և Ֆրանսական դեսպան Տ. Կիլիսի քաղաքացիական ապարանքը երթեկեկած առեւ «Կեցե՛ք Տրնի Գօշեն, կեցե՛ք Ֆրանսա» ազարակներով օգը կը թնդացնէին: Տ. Գօշեն նոյ. 28ին մեկնեցաւ Բիւրէէն յունական «Հէլէ» յաժանարով և 25ին հասաւ Մէսինա (իտալիա) ուրկէ երկաթուղով կը վերադառնայ փարիզ:

Տ. Տրնի Գօշեն քաղաքական տեսակէտով գոհ եղած է իր առաքելութեան հետեւնը:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլինի մէջ ժողովուրդը որ ուսեստեղէնի թանկութենէ և զրամական տագնապէ կը տառապի, սկսած է արդէն յուզուի և խռովութիւններ հանել: Դուռով Ֆրանսիայի և յետոյ ալ Ռուսիայի յաղթելու ծրագրերէն ու անցեալի խոստումները սուտ ելան և գերման ժողովուրդը կը տեսնէ որ 18 ամիս պատերազմելէ յետոյ տակաւին վճռական յաղթութիւն մը ձեռք չէ բերուած, այլ ընդհակառակը Գերմանիան մաշուած և ուժասպառ դարձած է պատերազմի երկարաձգումէն, թէ՛ շատ մարդ կորսնցուցնելով և թէ՛ իր զրամական և նիւթական ոյժեր սպառելով: Իսկ Գաշնակիցներն ընդհակառակ օգտուած են ժամանակի երկարաձգումէն և հետզհետէ աւելի ուժովցած: Թէ՛ իրենց զօրքերի թիւն ու ազգամթերքը աւելցնելով և թէ՛ երկար առեւ զիմանալու համար զրամական նոր ոյժեր զոյգեցնելով:

Յայտնի է որ Ռուսիա նոր զօրաբանակներ կը կազմէ որոնց չափսի պակսին ազգամթերք: Ֆրանսիայի մէջ եղած ազգամթերքի պատրաստութիւնն ալ շատ աւելի ստակի կը դառնայ քիչ առեւնէն քան թէ այժմեանը: Եւ Լորա Ֆիլինի կիսապաշտօն վերջերս թէ բրիտանական բանակը, որը « խեղճ փոքրիկ զօրաբանակ մը » անւանած էր Ալիէէմ կայսրը պատերազմին սկիզբը, առաջիկայ մարտ ամսին մէջ 4 միլիոն մարդ պիտի ունենայ մարդուած և լաւ հանգերձաւորուած և առկէ զատ: Անգլիան կարող պիտի լինի 6 միլիոն Ռուս զօրքերի գէնք և պարէն տալ:

Արդարեւ Գերմանացիները յաջողած են ալ մի քանի իրենց համար Պալէստինայի մէջ. բայց Կ. պօլիս տանող երկաթուղիները բանեցնելու վիճակի մէջ չեն գտնուի: Իրենց բանակէն շատ մը մարդեր պակսեցան Մարտի վրայ և չեն կարող այդ պակսեցան լեցունել տանց տկարացնելու միւս ռազմականները: Սերպիայի զէպի Ա. Կալիսի և Մօնթենէկոյի լեռները նահանջելով մէկտեղ՝ կը շարունակեն դեռ հիմնալի զօրաւոր զիմադրութիւն մը: Ֆրանսական և անգլիական զօրքերի թիւը հետզհետէ կը ստուարանայ Սալոնիկի մէջ, Տարապոնէն ալ պաշարուած մնացած է: Արեւելքի կողմը սպառաշուն յղի է նոր անակնկալներով. իսկ աւստրիացիներու միւս 3 ռազմականներին վրայ ալ Գերմանների յառաջիմադրական վերջապէսը զրուած է արդէն և նահանջի նոր զրուածք մը սկսած են: Գուցէ բողոքները չունին թէ ներկայի Գերմանացիներին կը պատկանի. բայց սպառաշուն տալիս զօրաւոր Գաշնակիցներին է, ամէն ինչ կապացուցանէ թէ տանց կը պատկանի վերջնական յաղթութիւնը:

Այժմ Ֆրանսացիները, ինչպէս և Անգլիացիները, պէտք ունին Ֆրանսաստանի կողմէն տալիս լինելու և հետզհետէ իրենց զօրքերը աւելցնելու որովհետեւ հիմա իրենցմէ քառասուկայի աւելի պոլկար զօրքերի հետ է որ կռիւներ կուսենան և թէպէտ, չնայելով այդ կացութեան, ընդհանրապէս յաղթող կը հանդիսանան, բայց երբ Պալկար զօրքերին հետ մէկտեղ չուտով կարենան միմեալ և աւստրիական, գերմանական ու թիւրքական զօրքերը, որոնք այդ նպատակի կը ձգտին, կացութիւնը կը փոխուի. ուստի այժմէն պէտք է շուտով աւելցնել զաշնակից զօրքերի թիւը և ապաշտով անոնց մարտական գործունէութեան ազատութիւնը Ֆրանսաստանի կողմէն: Այդ նպատակով Անգլիացիներն ու Ֆրանսացիները հետզհետէ անընդհատ զօրք կը ձգտեն Սալոնիկ, իտալիան ալ

սկսած է միջամտել Պալէստինայի կռիւն իր այժմեան զաշնակիցների հետ մէկտեղ և Ռուսիան ալ պատրաստուած է և չուանար ահազին զօրաբանակ մը զրկել Պալէստինայի:

Աթէնքէն նոյ. 24ին հաղորդուած պաշտօնական զեկոյցի մը նայելով, յոյն կառավարութեան տուած վստահութիւններին վրայ՝ անգլիական կառավարութիւնը թոյլատրեց է Մալդաէն մեկնել յունական նաւերին որոնք ցորեն և ուրիշ վաճառքներ բեռնուած էին. թոյլատրած է նոյնպէս թղթատարութեան Մալդաի ճանապարհով զրկուելու:

Գաշնակից տէրութիւնների Աթէնքի դեսպանները նոր ծանուցագիր մ'ալ տուին յոյն կառավարութեան, բարեկամարար խնդրելով որ հաստատուպէս և որոշապէս թաղարարութիւններ տրուին Ֆրանսաստանի մէջ իրենց գործելու ազատութեան վրայ, որի սկզբունքը թէ և ընդունուած է յոյն կառավարութեան տուած պատասխանագրին մէջ, բայց մանրամասնութիւնները չեն ճշգրտուի: Գաշնակիցները չեն պահանջեր որ Ֆրանսաստան իրենց հետ մէկտեղ կուսի երէկ կեդրոնական կայսրութիւններին դէմ, բայց կը պահանջեն որ իրենք Ֆրանսաստանի մի քանի որոշ կէտերին մէջ պատերազմական գործողութիւնների համար կատարուել ազատութիւն ունենան, ինչպէս երկաթուղիներ իրենք բանեցնեն իրենց ուղած կերպով, խրամաններ շինեն ի հարկին, պատերազմական վարչութեամբ լրտեսներին վրայ հսկելու և ձերբակալելու, թշնամի ընդժողիւնների պարէնաւորումը և պատերազմական մաքսախուսութիւնները արգելելու իրաւունքներ ունենան և այլն:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Գերմանական և իր արքանեակներն եղող աւստրիական և թիւրքական զեպաններն որոնք թէհրանի մէջ գրգռութիւն յառաջ բերել կաշխատէին, երբ տեսան թէ ուսու զօրքեր կուզան այնտեղ անգործութիւնը պահպանել, փութացին քաշուի երթալ թէհրանէն դէպի Պարսկաստանի հարաւակողմը: Այժմ թէհրանէն նոյ. 23ին արուած հեռագիր մը կիմացնէ որ թէհրանէն դէպի հարաւային Պարսկաստան և Զնդկաստան բանող հեռագրական գիծը Գումի ուղղութեան մէջ կտրուի են Գերմանները. բայց հետեւեալ որ վերահաստատուեր է հեռագրական հաղորդակցութիւնը Գումի հետ: Պալկիւն տրուած հեռագիր մը կիմացնէ որ Երեւանի անգլիական հիւպատոսը ձերբակալուած է:

Գերման հիւպատոսը մի քանի հարկեր զօրք և զինեալ ոստիկաններ վարձեց է որոնք զիւրեան յարձակեց են Համասան քաղաքին վրայ ուր զանուղ պարսիկ կօզակները թէ և չեն կրցած իրենցմէ շատ բազմաթիւ թշնամիին դէմ պահպանել իրենց զիւրեանը, բայց բաւական մեծ կորուստներ պատճառեց են թշնամիին որ չէ կրցեր Համասան քաղաքէն ներս մտնել: Ռուս և անգլիացի զաղութները չեն վստահուած:

ՆԱՄԱԿԱՍՏԱՆԻՓ

Ֆրանսական բանակի կամաւոր զինուոր Տ. վահան Գամիանոսեանէն կը խնդրուի իր հասցէն իմացնել խմբագրութեան, իրեն վերաբերեալ նամակի մը համար:

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՆԵՐ

ARMENIA
ԻՏԱԼԵՐԷՆ ՍՄՍՍՈՒՐԵՐ
Ստոյանք Գորինօի իտալերէն

Armenia ամսագրերի Բ. Թիւը հեռուեալ բովանդակութեամբ:

Il grido di dolore dell' Armenia, di Corrado Corradino. — La questione del numero. — La tragedia armena: Armenia turca, Armenia persa invasa dai turchi, Armenia russa. — Una lettera dell'on. Monti-Guarnieri. — L'Ospedale poesia di Arsciagh Ciobanian. — La sanzione tedesca di Doctor. — La scadenza di Berthe-Georges Gaulis. — Il Quadrifoglio novella di Ayediss Aharonian. — Un desiderio di Hamid insoddisfatto di Jules Bois. — Attraverso la stampa: Una Polonia asiatica di Vico Mantegazza; Un episodio della tragedia armena di Aldo Cassuto; Scherno atroce di Carlo Monticelli. — Notizie sparse. Illustrazioni: Arsciagh Ciobanian. — Il leone del Daron e i suoi leoncini. — Ayediss Aharonian.

Այս թերթի բաժնորդագրութեան համար շատ աժան գին մը նշանակուած է տարածման նպատակով: Իտալիայի մէջ տարեկան բաժնորդագրին է 2 ֆր. եւ 50 սանդիմ, իտալիան դուրս 3 ֆրանկ եւ 50 սանդիմ: Հասցէն է «Armenia»

N° 73 Corso Regina Margherita
Torino (Italia):

Իտալերէն Armeniaի հրատարակութեան ձեռնարկուած լինելով հայանպատ գաղափարների ծաւալման նպատակով իտալիայի մէջ, որ Հայերին նպաստաւոր ֆաւորիտ Համաձայնութեան երկիրներէ մին է եւ Արեւելեան ինդի կարգաւորութեան մէջ մեծ դեր ունի կատարել իր, յուսով ենք որ բանիմաց եւ հայրենասէր Հայեր կը փութան իրենց բաժնորդագրութեամբ քաջալերել այն հրատարակութիւնը: Իտալերէն չգիտցող Հայերն ալ բաժնորդագրութեամբ կրնան նուիրել թերթը իրենց խաղացի բարեկամներին եւ ծանօթներին:

Սոյն ամսագրերի գործակալութիւնը յանձն առած է այստեղ Մարտի 24ի տասարդաց Միութիւնը: Ուստի բաժնորդագրութիւնը կրնան դիմել նաև «Արմէնիա» ի խմբագրութեան գրասենեակը, «Երիտասարդաց Միութեան» վարչութեան անդամներէն Տիար Եղիշ Թորոսեանին:

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔԵՐ

Հայ մամուլը 15 տարւան մէջ (1894-1908): Աշխատանքից Հ. Մ. Պատրիարք: Հայ թերթերէ շատերի խմբագիրներն և յօդուածագիրներն պատկերները զրուած են այն գրքի մէջ: 1,25 (1,50):

Հ. Ա. Գոնտաքճեան. — ԲԱՌԻՐԻՐ ԳԱՂԱՆՆԵՐ: ՀԱՅ. ՎԵՆԵՐԻՔ Ս. ՂԱԿԱՐ. 1914: Գին 1 ֆր. 10 (1,20):

(Գրքանի փոքրագիր բառարան մ'է 710 երկնակէ բաղկացած, աժանագին և ֆրանսերէն գրեթէ բոլոր գործածական բառերը պարունակող. վերը զրուած է նաև անկանոն բայերի խոնարհումը):

Հ. Ա. Գոնտաքճեան. — ԳՐԱՊԻՆԻՐ ԲԱՌԱՐԱՐՆԵՆ ՀԱՅ-ԳԱՂԱՆՆԵՐ: 1914:

(Մանր տառերով ու մօքուր տպագրութեամբ 360 երկնակէ բաղկացած բառագրքի մ'է որ 5.000ի չափ բաւ կը պարունակէ և վիճի ալ բնական կարգ մը խոսակցութիւններ զրուած են, ֆրանսական բացատրութեան ոճերին ծանօթացուեալ համար) 1 ֆր. 05 (1,10):

ՏԵՐԵՎ. — ՄԵՐԻՐ
Մ ՓՈՐՓՈՐԻՔԱԼԵՆ
ՄԱՍԿԵՐ:

Հայերէնը Տպարար. Փորթոս Գաբրիէլ
Le Gérant: François GARRIERS.
Marseille. — Imprimerie du Midi